

Joan Guerrero viu la fotografia com una militància i porta la seva càmera al damunt, que dispara “per instint”, enganxada a la pell com si fos la seva ànima.

Cronista d'un món canviant, aquest gadità arrelat a Santa Coloma segueix escrivint imatges en blanc i negre amb un tret humà i poètic que defineix tot el seu treball. Després de 36 anys d'ofici, es jubila el més veterà dels fotògrafs de premsa diària de Catalunya, però tant l'home com la seva càmera seguiran actius i solidaris fins al final.

“No és cert que una imatge valgui més que mil paraules”

F. L. del Pino Olmedo
Fotos: Jordi Gratacós

Vostè que ha estat cronista gràfic d'un temps passat, quina instantània guarda en la retina del record que simbolitzi la transició democràtica?

La d'uns nens jugant en un pati pedregós i molt “cutre” d'un col·legi de Santa Coloma de Gramenet, on havien pintat en un dels seus murs: Col·legi Popular. I just al costat, un nen oferint una flor a una nena que plora. Aquesta és la instantània! I això és el que més m'ha vingut de gust fer sempre, captar l'instants sense disfressar res, malgrat que a vegades hi ha elements que distreuen la imatge que s'han de respectar. Tota bona fotografia de premsa posseeix un cert grau d'imperfeció, s'ha de desconfiar una mica de les tècnicament perfectes.

Té futur el fotògraf de premsa?

Per una banda, la digitalització s'està fent tan popular que a la llarga tot el món tindrà una càmera digital, i podria passar que ciutadans qualssevol vagin a fotografiar allò que ocorre en el seu carrer i ho ofereixin als diaris, que evidentment ho publicaran. Però, d'una altra banda, el fotògraf que neix i es fa, difícilment deixarà d'existir.

Però si els mitjans restringeixen el mercat de treball, què passarà?

Possiblement s'haurà de canviar la forma; a la millor haurem d'anar als

llocs on no arriben les càmeres de televisió ni la resta de mitjans, com fa Kim Manresa. Per això té èxit, a més de ser un bon fotògraf. O el que fa Sebastiao Salgado. Però a la llarga seran una minoria. I tampoc és que els diaris exigeixin molta qualitat, ja que estem veient una espècie de monotonia en les imatges actuals.

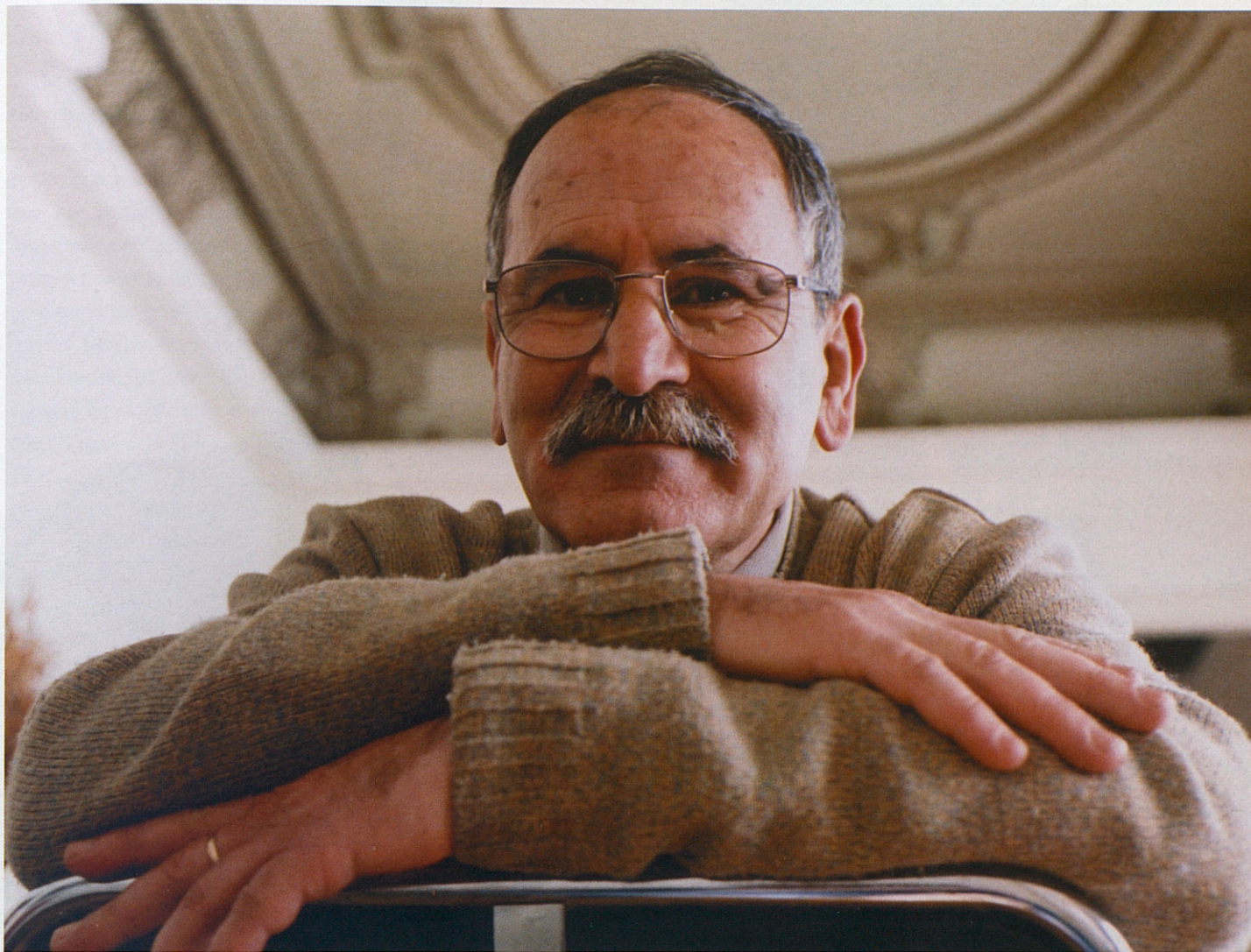
Respon això a una falta de qualitat del fotògraf, de baixa exigència dels mitjans o a altres causes?

Possiblement que falti això d'“ànima, cor i vida” que canta el bolero. Encara que crec que es deu a la peresa i també al pragmatisme dels mitjans; quantes vegades hem vist que per omplir un forat es posa qualsevol foto? Potser caldria prescindir de les fotografies a personatges públics o coneguts per tots que ofereixen una roda de premsa, on la fotografia no informa de res. Seria preferible fotografiar algun element interessant del tema que es presenta i així enriquir la pàgina.

La responsabilitat sembla recaure en els editors gràfics, però també passa que bons fotògrafs estan supeditats a mals editors gràfics i que bons editors gràfics han d'escollir entre treballs mediocres.

Un bon editor gràfic pot convertir en bo un mal fotògraf i un mal editor gràfic pot endolentir un bon fotògraf.

Joan Guerrero, en un moment de l'entrevista

Per la qual cosa té una gran responsabilitat en l'assumpte. Però tampoc el fotògraf ha de queixar-se massa, perquè si d'un tema es disparen 36 fotos i m'escullen la més dolenta, jo també he fet la pitjor. És una responsabilitat compartida.

Què li exigiria a un fotògraf de premsa?

Sobretot informació i, per descomptat, això que tenia Cartier-Bresson i que ha fet que el seu treball perduri: captar aquell moment decisiu amb l'espurna, l'esperit, allò a vegades tan petit que dóna força a la fotografia. No m'interessa en absolut la fotografia que solament informa, ha de tenir alguna cosa més. Una fotografia que informi pot ser una fotocòpia de la realitat, i si tot es redueix a fer una fotocòpia amb una càmera que ho fa tot, la fotografia

se'n va en orri perquè a cada periodista li donaran –dintre de deu anys o abans– una càmera molt petita amb una qualitat aclaparadora i que regularà totes les seves funcions..., i tindrem pàgines de diaris molt planes.

“Un bon editor gràfic pot convertir en bo un mal fotògraf i un mal editor gràfic pot endolentir un bon fotògraf”

És un dels perills. I en aquestes coses és el fotògraf el que prima, ja que no solament domina la tècnica, sinó que ha de donar-li el seu toc personal.

Quina opinió li mereix l'acusació d'Arcadi Espada, que titllava de manipulació i falsedat les fotos que Javier Bauluz va fer en una platja gaditana d'una parella

mirant impassibles el cadàver d'un immigrant?

No sé per què va fer-ho. En veure la seqüència no he trobat la menor manipulació per part de Bauluz i sempre vaig pensar que qualsevol fotògraf amb experiència també l'hagués captada. El que passa és que va ser Bauluz qui la va fer. Repeteixo, no entenc l'acusació d'Espada. Fins i tot, aquella altra imatge en la qual es veu el fèretre que porta el cadàver, i algú que juga a la platja, són fotos intencionades. Però una cosa és intencionada, i una altra molt distinta treure o posar, i Bauluz ni estava posant ni estava traient. El que passa és que va tenir la certesa en la seva mirada que allí hi havia una foto, perquè aquella era la realitat.

Cap imatge s'explica per si mateixa?

No, necessita el suport de la paraula. No és cert que una imatge valgui més que mil paraules. La paraula és tan important que qualsevol fotografia de premsa necessita com a mínim de dues, tres paraules: la data i el lloc com a mínim. Una de les millors fotografies que he fet en ma vida és la d'un camperol salvadorenc; la seva mirada quasi agònica, perduda, que sembla no veure ja, revela aquesta absència d'esperança i dóna una lectura del que succeeix a Llatinoamèrica. Hi ha dignitat en el retrat, fins i tot una bellesa estesa que fa reflexionar. Possiblement allà, no faci falta tant la paraula, però també la necessita per situar-la: "El Salvador, any 2000".

La polèmica sobre la conveniència d'exposar imatges crues a la TV i a la premsa s'ha tornat a suscitar arran de l'11-M. Com valora el tractament gràfic que se'n va donar?

No sóc partidari d'eliminar imatges. El fotògraf ha de fer el seu treball. Una altra cosa és la morbositat. S'ha de saber distingir. Per descriure una situació de dolor no s'ha de caure en primeríssims plans, no, no. Ara, jo no posaria portes que impedissin abocar-nos a la realitat. Ens pot molestar quan veiem imatges d'aquell nen de dos mesos que està agonitzant i de la mare que ja no té ni llet per donar-li el pit. Però ens agradi o no, n'hem d'informar, perquè si no, estem seleccionant unes imatges amb el temor que produeixin danys. I és clar que han de fer mal! No podem seleccionar això si i allò no perquè estarem enganyant.

Però una preselecció del que esdevé evitaria produir més dolor, sobretot en els familiars de les víctimes, no li sembla?

L'última vegada que vaig ser a l'Equador vaig ser testimoni d'un fet tràgic que pot il·lustrar la meva posició al

respecte. Una camioneta plena d'indiets quítxues havia xocat amb una altra i ambdós vehicles s'havien escapolit. Tres o quatre cadàvers van quedar en el camí i al costat d'ells hi havia les seves dones plorant. El que no vaig fer va ser importunar aquell dolor, ni apropar-m'hi. S'ha de ser molt discret i fer la fotografia que expliqui el que està passant, i evitar els primeríssims plans amb gran angular que ressalten la tragèdia. Es pot denunciar i al mateix temps mostrar la realitat d'un poble que mor amb respecte i discreció.

Vostè treballa des de fa anys al món indígena de Llatinoamèrica. Com va sorgir aquesta col·laboració?

El meu cas és atípic. He tingut la poca fortuna que després de tants anys en premsa, cap mitjà m'ha enviat a llocs

"El meu cas és atípic. He tingut la poca fortuna que cap mitjà m'ha enviat a lloc llunyans. He hagut de fer-ho pel meu compte"

llunyans. He hagut de fer-ho pel meu compte i en ser freelance amb més motius. Vaig decidir d'anar a l'Equador en 1996 perquè la Fundació Pueblo Indio m'hi havia invitat, i hi he tornat en diverses ocasions. L'any 2000 vaig viatjar a Nicaragua i a El Salvador, on vaig conèixer Pere Casaldàliga, amb el qual vam acordar de fer un llibre de fotografies sobre les comunitats indígenes. L'any passat vaig tornar a l'Equador per ultimar el treball que li he anat enviant a Brasil, perquè Casaldàliga escrigui un poema a cada fotografia. El llibre s'editarà aquest any en català i castellà i serà un treball molt bonic.

Per què ha escollit el reportatge social com a part del seu treball?

He estat un individu amb molta sort en

la meua vida, tant personalment com professionalment. He tingut moltes llums i solament alguna ombra molt potent, i la fotografia m'ha donat una enorme riquesa d'experiències. La sort dels fotògrafs de premsa és que al matí som en unes barraques i a la tarda a la Generalitat. I jo dic irònicament que a les cabanyes vaig pujar i als palaus vaig baixar.

La seva actitud davant la vida l'ha portat a cobrir realitats tan obscures com les de la Costa Da Morte. El fotògraf ha de ser militant?

Crec que sí des del moment en què el fotògraf és una mica sensible a tot el que ocorre i capta. Durant el desastre del Prestige em vaig veure en l'obligació d'anar-hi; sabia que era un esdeveniment importantíssim, però no vaig tenir la més mínima intenció de vendre

el meu treball. Posteriorment, vaig exposar 41 fotografies de Malpica i Muxía amb el títol de "Negra Sombra". M'hi vaig estar una setmana i

en vaig tornar content de la solidaritat viscuda i horroritzat per la catàstrofe. Mai s'havia donat una situació tan gran en la fotografia en blanc i negre. Semblava un fet espiritual: el blanc de les vestimentes dels voluntaris era com la llum. Semblaven àngels enfront del negre del quitrà que representava la maldat, la mesquinesa.

Vostè és un fotògraf de blanc i negre. Ho és per deformació del seu treball de premsa diari, o és una opció?

Fa un temps es va publicar que jo afirmava que el blanc i negre era més important que el color. No és cert, mai no ho he dit ni mai no ho diria. Tots dos tenen una gran importància i cada un a la seva manera. L'un no li'n resta a l'altre. El que passa és que a mi el blanc i negre m'atrapa més; no imagino

en color el treball de Salgado, però com tampoc veig en color el retrat del camperol salvadorenc. No obstant això, penso que el color és més complicat en la instantània, en la foto de premsa.

Ja que ha nomenat en Salgado, com valora el seu treball i les crítiques a una certa estètica de la seva obra?

Em crida molt l'atenció la seva fotografia, perquè a pesar d'algunes crítiques al seu treball, al qual acusen d'emascarar la realitat, crec que és innegable la bellesa de les seves fotos, però ens toca el viu i això fa mal. Les imatges de Salgado són com les representacions bíbliques que mostren les grans migracions, els terribles èxodes, la mortaldat, la fam... Si hagués de comparar-lo amb algun músic, ho faria amb Beethoven, Bach o Mozart.

El coneix personalment?

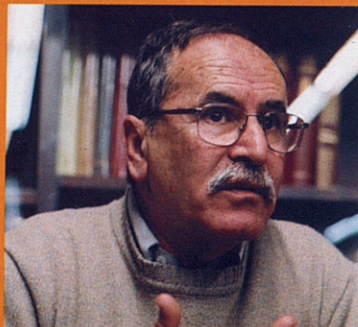
Les nostres vides s'han creuat dos cops sense trobar-se. Un cop a l'Equador, l'endemà del meu retorn a Espanya, va ocupar l'habitació que jo utilitzava per dormir en una casa molt humil. Fins i tot quan va venir a Barcelona per inaugurar la gran exposició de La Pedrera, vam estar a punt de conèixer-nos. Aquell dia anava amb la moto a tot gas a la roda de premsa que donava, i quan ja estava arribant varen enviar-me a Santa Coloma per fer una foto d'un homenatge. He estat a punt de conèixer-lo i finalment no he pogut. Un dia vaig rebre una preciosa ampliació d'una fotografia seva dedicada. Salgado coneix el meu treball a Llatinoamèrica per referències.

Cronista de la immigració andalusa a Catalunya, la seva càmera s'ha girat darrerament cap a la multiculturalitat.

Des dels anys vuitanta vaig seguir la vida dels andalusos a Catalunya, fins que em vaig adonar que estaven

apareixent nous emigrants. Era una espècie de repetició però de diferents formes. M'apassionava el tema i vaig decidir seguir-lo. Vivim una època en la qual falten fotògrafs que es dediquin a aquest tipus d'esdeveniments i que els documentin. No hi ha ningú que s'especialitzi en cobrir els nous esdeveniments i investigui que ocorre en els nostres carrers. I si no hi ha fotògrafs que s'hi dediquin, hi hauria d'haver alguns bojos romàntics com va ser-ho en Joan Colom que ens va deixar aquest document tan important sobre el barri xinès. Desapareixeran una gran quantitat de coses i sembla que no sigui important. El fet de salvar la memòria històrica és un treball a llarg termini i no hi ha ningú que ho faci.

PERFIL

(Tarifa, 1940) és un autodidacte que va somniar amb enquadrar la vida des de petit. Després de treballar a Barcelona de manobre i en una foneria, s'instal·la a Santa Coloma de Gramenet, on milita en l'oposició antifranquista, es fa com a fotògraf i on publica les seves primeres fotos. A partir d'aquí, treballa per a *El Periódico de Catalunya*, *Diario de Barcelona*, *El Observador* i finalment *El País*; mitjà en el qual romandrà fins a la seva jubilació. Ha publicat diversos llibres de fotografia. També ha realitzat una cinquantena d'exposicions individuals i ha impartit seminaris, cursos i conferències a la universitat.

Quines dificultats ha trobat per fotografiar gent i situacions en el seu treball del dia a dia?

En l'època del franquisme ja era militant de la fotografia i era normal trobar dificultats, sobretot amb la policia. Des de la transició he viscut tot tipus de situacions. Per exemple, que m'intentessin agredir per fotografiar amb un teleobjectiu la poda d'arbres, adduint que no es podien fer fotos d'aquest servei municipal. O quan una onada de calor molt intensa va provocar desmais a diverses persones a les Rambles i en fer algunes fotos amb prudència i respecte, la policia municipal va intentar treure'm la càmera. Però, en general, no he sofert molts contratemps. Ni tan sols quan vaig realitzar reportatges en barris com la Perona, el camp de la Bota o la Mina.

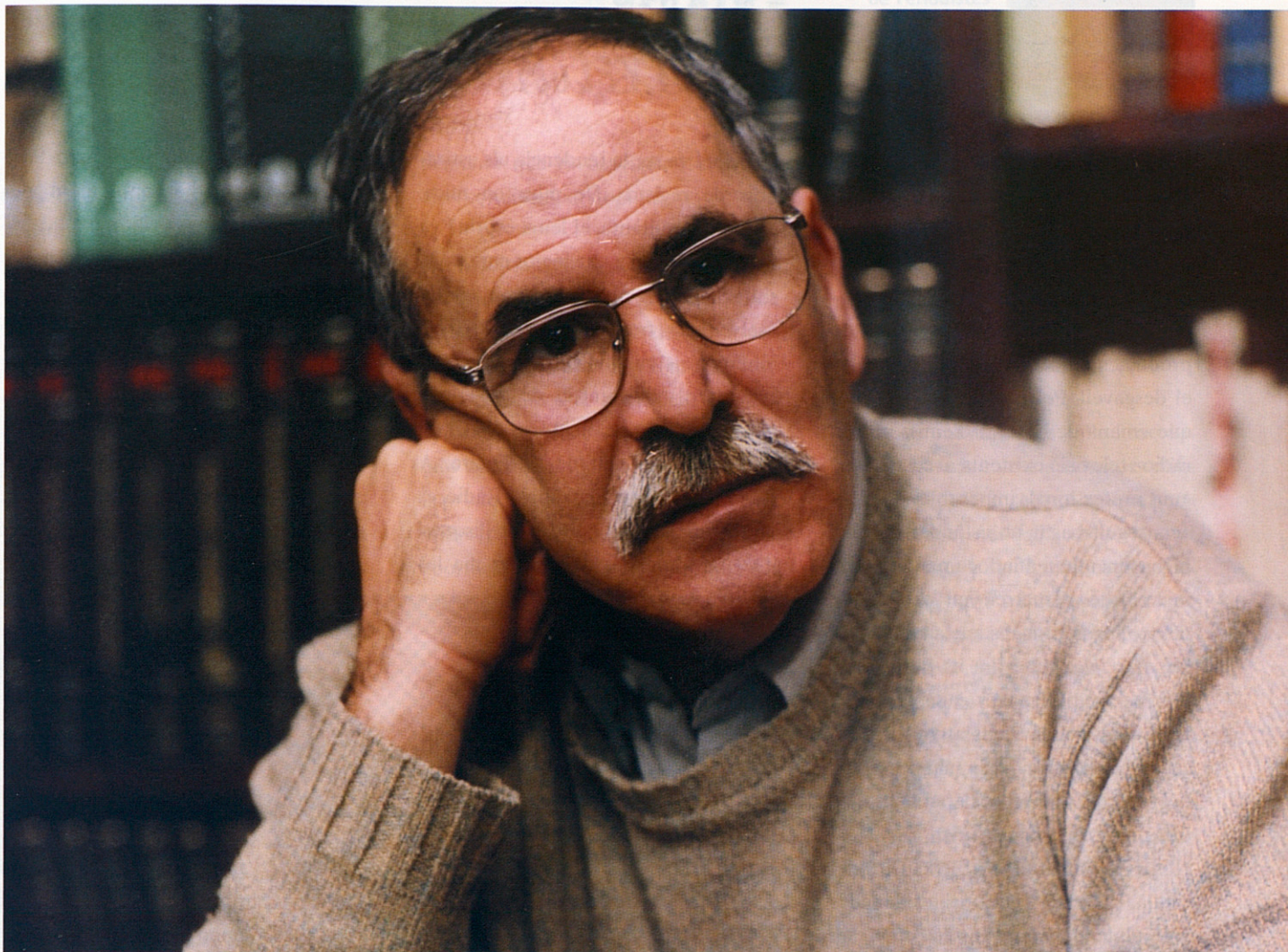
Treballar en barris suposadament conflictius requereix certa habilitat...

Has de saber apropar-te a la gent i al mateix temps ser respectuós. Ser al més discret possible i mimetitzar-te quasi com un camaleó, tenir la mateixa pell que ells.

Fa un parell d'anys va sofrir un incident amb la policia nacional, precisament per fotografiar un tema candent.

En efecte, va ser pel tema dels immigrants refugiats en les casernes de Sant Andreu; vaig passar per allà amb la moto i vaig veure cotxes patrulla i algunes ambulàncies. Aleshores, vaig fer una fotografia amb un objectiu 24, perquè volia ampliar el camp, que es veiessin els edificis on es trobaven els immigrants. Brusquement va aparèixer una parella de policies, un de paisà i un altre uniformat, que de mala manera em van exigir que els lliurés el rodets. Els vaig dir que treballava per a *El País* i els vaig ensenyar el carnet del Col·legi de Periodistes. Em van contestar que *me lo podia meter en el culo*. La

Guerrero demana als nous fotògrafs que intentin que no es perdi la memòria històrica.

resta d'acreditacions de premsa que els vaig mostrar els va fer el mateix efecte. Vaig ser tractat amb una total fatxenderia, assetjat com un delinqüent en requerir-me els papers de la moto. Em vaig sentir impotent i humiliat com en els pitjors temps del franquisme. Vaig denunciar els fets i encara no ha sortit el judici. Per suposat el rodet encara segueix en les seves mans.

Quin consell donaria als que comencen?

L'únic consell que sempre els dono és que si tenen passió per la imatge no es rendeixin davant les dificultats, que s'ha d'insistir. I malgrat que no és fàcil, si un creu en el seu treball i té força, tot pot aconseguir-se en la vida. I també els remarco que per aconseguir una bona fotografia no s'ha de pensar en buscar-la molt lluny. Possiblement es

trobi a la porta de casa seva, davant dels seus nassos.

Quina sensació té després de 36 anys de portar la càmera al damunt cada dia?

D'una manera senzilla he fet allò que havia de fer, sense haver cobert grans esdeveniments, perquè no vaig tenir-ne

“La jubilació em costarà, però a la vida s'ha de saber dir adéu a temps”

l'oportunitat. Però tanmateix, la crònica del dia a dia d'un temps, aquesta sí l'he feta i també això és vàlid.

Tem la jubilació del treball diari?

És un pas que em va costar, perquè m'agrada cobrir el dia a dia i aprecio els companys. Crec que sóc el fotope-

riodista de carrer més vell de Catalunya. I em costarà perquè el meu treball diari m'ha enriquit, però en la vida s'ha de saber dir adéu a temps.

Però la jubilació no contempla l'abandó de l'activitat. Quins plans té per al futur immediat?

Estic treballant en la creació de la “foto solidària”, una associació amb seu a Santa Coloma que demanarà als fotògrafs, inclòs Salgado, que donin fotografies amb les quals farem una exposició biennal. I amb la venda de les imatges subvencionarem projectes del tercer món. També faré algun reportatge per a dominicals de tant en tant, i treballaré altres projectes, sense descuidar el meu arxiu. Per sort, compto amb la meua filla Laura, fotògrafa professional, per ajudar-me en aquesta tasca.